

PEDAGOGIK MULOQOTDA PSIXOLOGIK BOG‘LANISH VA SHAXSLARARO MOJARO

Samatova Nigora Davlataliyevna

O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Abdurasulova Setora Oybek qizi

O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali talabasi

nsamatova82@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik muloqot, psixologik bog‘lanish va shaxslararo mojaro, muloqot jarayoni

Kalit so‘zlar: Pedagog, psixolog, bog‘lanish, mojaro, o‘zini o‘zi hurmat qilish, muloqot, ehtiyoj.

Muloqot jarayonini tashkil etishda o‘zaro ta’sir ahamiyatli. Muloqot jarayoni shaxslararo va guruhlararo munosabatlarning asosini tashkil etadi. Chunki, muloqot jarayonida odamlar bir-birlari bilan ma’lumot almashib, o‘zaro ta’sir ko‘rsatadilar va bir-birlarini yanada aniqroq anglashga, tushunishga va idrok qilishga harakat qiladilar.

Muloqot kishilarning xamqorlikdagi faoliyati ehtiyojlari asosida tug‘iladigan ular o‘rtasidagi aloqa rivojlanishining ko‘p qirrali jarayonidir.

Bog‘lanish (lotincha bo‘lib, “yaqinlashish”) - muloqotga kiruvchilar o‘rtasida ikki tomonlama aloqa bo‘lishini taqozo etadi. Bunga erishish va uni ko‘ngildagidek rivojlantirish sharti munosabatga kirishuvchi shaxslarning o‘zaro bir-birlariga xurmati, ishonchidan iboratdir. Pedagog o‘quv - tarbiya ishi jarayonida o‘quvchilar bilan aloqa bog‘larkan, ulardan o‘qituvchi rolining o‘zi taqozo etadigan darajada izzat - ikrom kutadi. Agar pedagog o‘z tarbiyalanuvchilariga nisbatan ishonch va xurmat bilan munosabatda bo‘lsa, u xar qancha qattiqqo‘l va talabchan bo‘lgan taqdirda xam, uning eng arzimasi tanbexlari ta’sirli bo‘ladi. Talaba o‘qituvchining so‘zlarida o‘ziga nisbatan xurmat-e’tiborni sezmasa, juda asosli va mantiqan to‘g‘ri pand - nasixatlarni ko‘pincha loqayd qoldirishi mumkin.

O‘zini o‘zi xurmat qilish tuyg‘usi - bu aniq, lekin mo‘rt quroldir. Psixologik bog‘lanishning buzilishi esa shaxslararo mojaroga sabab bo‘lishi mumkin.

Ayrim vaziyatlarda bir - birini inqor etuvchi qadriyatlar, vazifalar va maqsadlarning mavjudligini aks ettiruvchi pozitsiyalar antagonizmi yuzaga chiqadiki, bazan bu o‘zaro adovatni keltirib chiqaradi - shaxslararo mojaro sodir bo‘ladi. Mojaroning ijtimoiy mohiyati turlicha va shaxslararo munosabatlar negizini tashkil etadigan qadriyatlarga bog‘liq bo‘ladi. Mojaro bittasi noinsoflik qilgan ikkita o‘rtoqning to‘qnashuvi tusini oladi.

Birgalikdagi faoliyat jarayonida mojarolarning sabablari o‘rnida ikki xil toifadagi determinant, yani ashyoviy - amaliy kelishmovchiliklar va shaxsiy - pragmatik manfaatlar o‘rtasidagi tafovut maydonga chiqadi. Mojarolarning kelib chiqishiga muloqotga kirishuvchilarning o‘zaro birgalikda xarakat qilishlariga g‘ov bo‘lgan va bartaraf etilmagan ma’naviy anglashilmovchiliklar sabab bo‘ladi. Munosabatdagi ma’naviy anglashilmovchilik - bu aytilgan talabning, iltimosning,

buyruqning ma'nosi muloqot bog'lashgan sheriklar uchun muvofiq emasligidir. Bu xol ularning o'zaro xamjixatligi va birgalikda xarakat qilishi uchun to'sqinlik tug'diradi.

Agar pedagog talabalar psixologiyasini yaxshi bilsa, uni e'tiborga olsa, talabaning qiziqishlarini va e'tiqodini, yoshiga xos xususiyatlarini, ilgari egallagan tajribasini inobatga olsa, uning istiqboli va qiyinchiliklari bilan xisoblashgan xolda ish tutadigan bo'lsa, manaviy anglashilmovchiliklarni bartaraf etish mumkin.

So'zlar kishi ongining boshqa faktlari kabi mohiyatlarning umumiy tarzda qabul qilingan tizimidan tashqari aloxida xar bir kishi uchun xos malum darajadagi shaxsiyatga oid mazmun, qandaydir aloxida axamiyat kasb etadi. Mohiyatlar bilan shaxsiyatga oid mazmunning nisbati A.N.Leontevning asarlarida chuqur tadqiq etilgan edi: "Shaxsiyatga oid mazmunlar mohiyatlardan farqli o'laroq...o'zining ortiqcha individualligiga, "nopsixologik" tarzda mavjudligiga ega emas. Agar tashqi sezuvchanlik subekt ongida mohiyatlarni obektiv olamning realligi bilan bog'lab tursa, shaxsiyatga oid mazmun yesa ularni uning ushbu olamdagi xayoti realligi bilan, uning sabablari bilan bog'laydi. Shaxsiyatga oid mazmun inson ongining g'arazlilikini yuzaga chiqaradi."

Demak, shaxslararo mojarolar o'z-o'zidan kelib chiqmas ekan, balki shaxslarning o'zaro kelishmovchiliklari, manaviy anglashilmovchiliklar, nizolar, ishga doir, shaxsiy nizolar natijasida kelib chiqar ekan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. G'oziev E.E Muomala psixologiyasi T-2001 y
2. G'oziev E.E.Tafakkur psixologiyasi T; «O'qituvchi» 1996 y
3. Ergashev P.S Muloqot psixologiyasi (ma'ruzalar matni) T-2003 y
4. Nigora, S., Go'zal, Q., & Shoxista, Z. (2023). O 'SMIR QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHDA OILANING ROLI. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 330-333.
5. Nigora, S., & Munisa, O. K. (2023). SHAXSLARARO MULOQOTDA UCHRAYDIGAN QIYINCHILIKLAR. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 327-330.
6. Nigora, S., Ilmira, Y., & Zulxumor, X. (2023). TORTINCHOQLIK VA UNING PSIXOLOGIK SABABLARI. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 323-326.
7. Hakimova, S. (2023). Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'siri. *Zamonaviy psixologiya, pedagogikada fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi: muammolari va yechimlari*.
8. Rixsiyeva, M. va Samatova, N. (2020). INSON PSIXOLOGIYASI VA UNING ETNIK JAMIYATDAGI O'RN. *www. konferentsiya nashri. com* , 12.
9. Davlataliyevna, S. N. (2022). Oiladagi salbiy muloqotning farzand psixologiyasiga ta'siri. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 475-478.
10. Davlataliyevna, S. N. (2022). UMUMIY PSIXOLOGOYA VA TURLI XIL PSIXOLOGIK AMALIYOTLAR. *Scientific Impulse*, 1(5), 820-822.
11. Davlataliyevna, S. N. (2022). PSYCHOLOGY AND ITS PRINCIPLES. *Scientific Impulse*, 1(5), 823-826.